

Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Stiftelsen
Allmänna Barnhuset

Att uppmärksamma barn som utsatts för våld – och erbjuda tidiga insatser

Johanna Thulin, Linnéuniversitetet

Åsa Landberg, Marie Cederschiöld högskola

Förekomst av våld

Våld mot barn 2022

- **57 % av elever i åk nio hade utsatts för någon form av våld**
  - 40 % hade utsatts för våld av någon vuxen person
  - 29 % hade utsatts för våld av en förälder
  - 40 % hade utsatts för våld av en jämnårig (mobbing, sexuella övergrepp eller våld i egen parrelation)
  - **16 % var multiutsatta**

De flesta berättar för någon – men oftast för jämnåriga

- Endast en mindre del av våld och övergrepp mot barn är känt av myndigheter
- Att berätta är ofta en förutsättning för att få upprättelse, skydd och stöd

Hinder för att avslöja

- Att inte berätta – en naturlig reaktion?
- Vädjanden eller hot från förövaren
- Känsломässiga band till förövaren
- Tabu om att prata om våld – en omgivning som inte är beredd
- Bristande förtroende för vuxna – rädsla att inte bli trodd eller att få skulden
- Barn som inte förstår att det de utsatts för är ett brott

Att avslöja våld och övergrepp – en process över tid

- Även om barn berättar till slut är den första reaktionen ofta tystnad.
- Barn kan aktivt välja både att vara tysta och att berätta
- Kunskap om våld, direkta frågor och någon som är beredd att lyssna underlättar avslöjandet

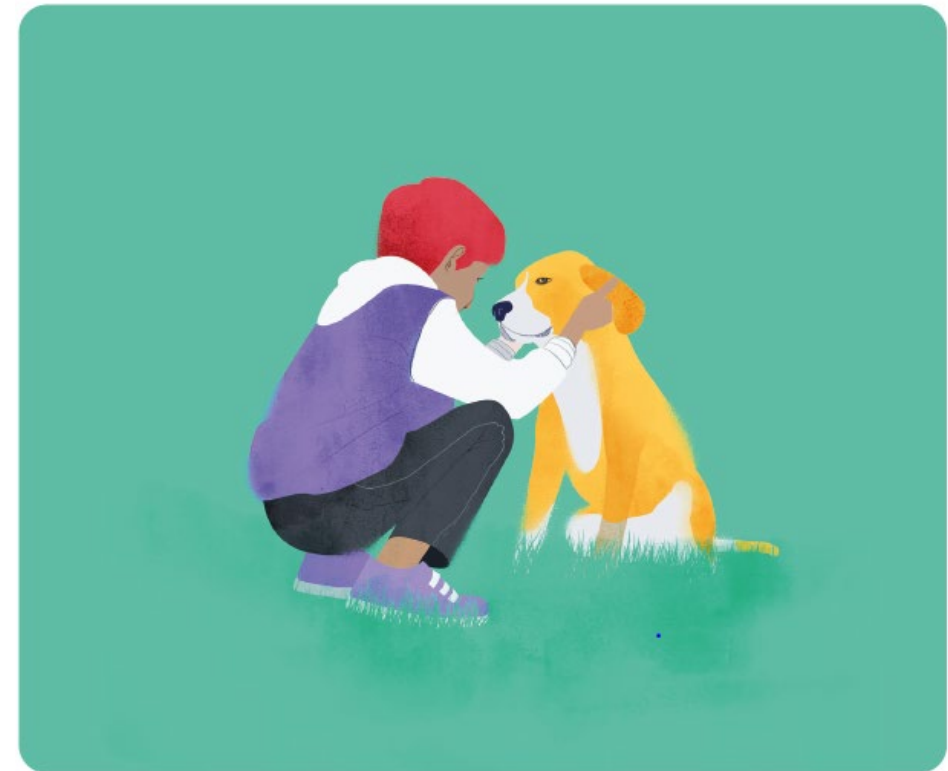
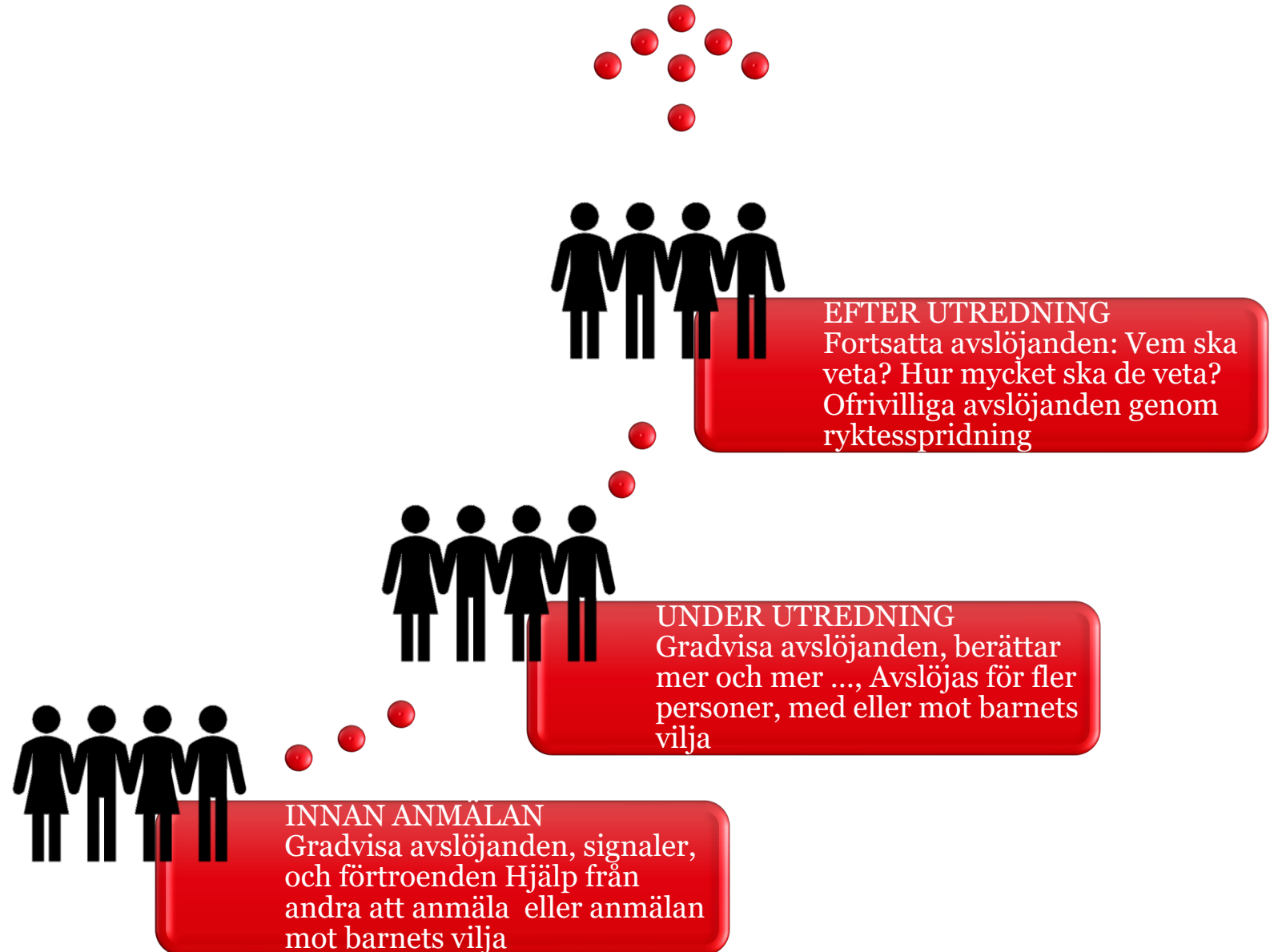

Bild från Kunskap,
gemenskap och
kontroll- Barnets väg
genom Barnahus.
(Landberg, Kaldal &
Eriksson)

Avslöjanden kan vara avsiktliga eller oavsiktliga

- Barnet kan göra noggranna övervägningar kring vem de ska berätta för och när.
- Viktiga egenskaper hos mottagaren är att den bedöms som snäll, lugn, kan lyssna och går att lita på.
- Barn berättar för vuxna för att de ska agera.
- *En gång när jag kom hem blev jag lite otrygg, det har hänt typ i flera år och sen kände jag att jag måste berätta det här till någon. Flicka 13 år*
- Om ett ämne som våld introduceras i ex förskola/skola kan barnet hitta en plats för sin berättelse.
- *Jag gick i fyran och vi pratade om någonting i skolan och sen så helt plötsligt så kom det bara liksom ut att min mamma slog mig och så. Jag hade inte alls, alltså jag ville inte ens berätta för jag, typ tänkte hur arg min mamma skulle kunna bli och att typ hon inte kommer gilla mig mer och sånt och sen, men det kom bara ut så och då fick det vara som det var. Flicka 11 år*

Förskola och skola som en arena för avslöjande

- I förskola/skola/fritids finns möjlighet att knyta betydelsefulla kontakter med trygga vuxna – något som kan saknas hemma.
- Vikten av att introducera ämnen som våld och barns rättigheter
  - Minskar känslan av att vara ensam om sin upplevelse
  - Ökar kunskap om vad som kan anses vara ett övergrepp
  - Visar att den vuxna vågar prata om ämnen som kan anses svåra

Att avslöja våld och övergrepp innebär en chans – men också en risk

- Möjlighet till upprättelse, skydd och stöd
- En förändring av självbilden – att bli en som vågar slå larm, står upp för sig själv och kanske också hjälper andra
- Att berättelsen om våld sprids vidare kan innebära kontrollförluster
  - Föräldrar och myndighetspersoner. Förövaren. Media. Nätverk.
- Bristande bemötande kan leda till besvikelse och förlorad tillit

Viktigt att underlätta för barn att behålla sitt aktörskap även efter avslöjandet

- Tydlig information om alla steg i processen
  - Vad händer nu? Vilka får veta? Vad händer med mig?
- Möjlighet att få vara med och påverka vad som ska hända i den mån det är möjligt
- Undvika väntetider och ovisshet

En responsiv vuxenvärld

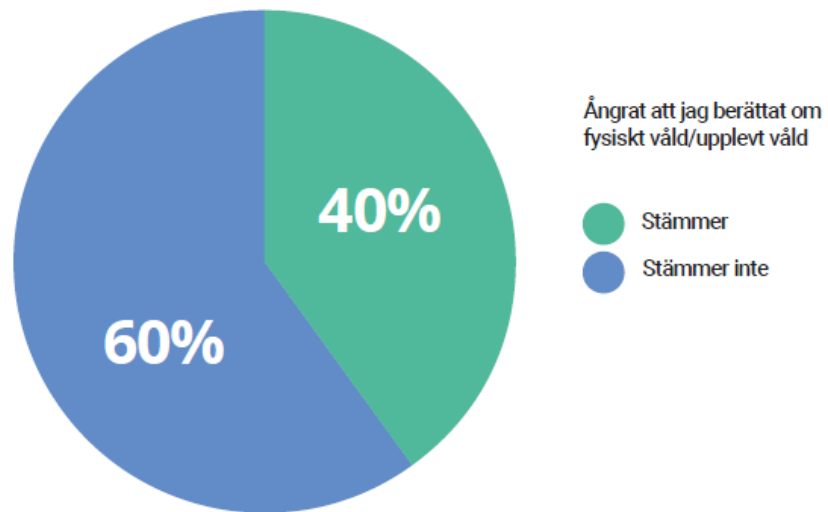
- Vuxna som lyssnar
- Vuxna som agerar
- Vuxna som visar att de tror på barnet och att de finns kvar
- Förståelse för blandade känslor
- Vuxna som tar reda på vad barnet vill med att berätta och tar hänsyn till det
- Vuxna som är ärliga och inte lovar för mycket

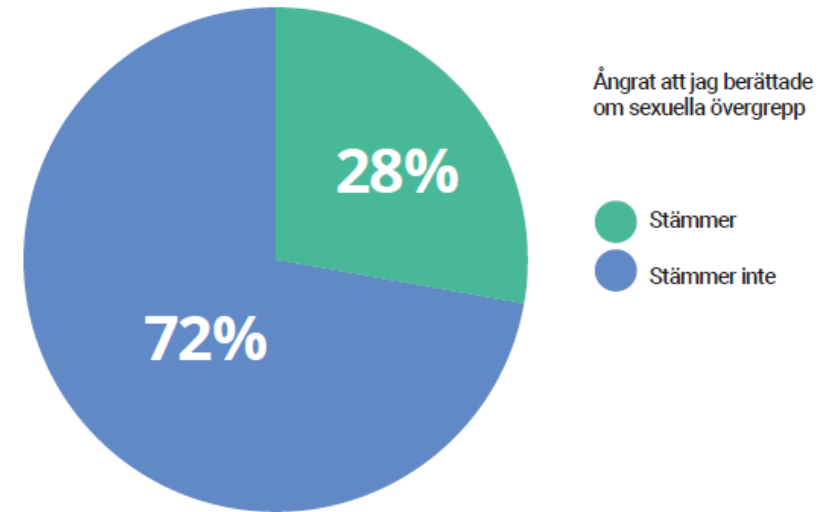
Brister i bemötande när barn berättar får konsekvenser

Våld mot barn 2022

En stor majoritet har känt sig trodda och lyssnade på, men ifrågasättanden, ryktesspridning, hot och fortsatt våld är alltför vanligt.

FIGUR 17. Andel elever som ångrat respektive inte ångrat att de berättat om fysiskt våld och våld mellan vuxna i familjen (n=299).

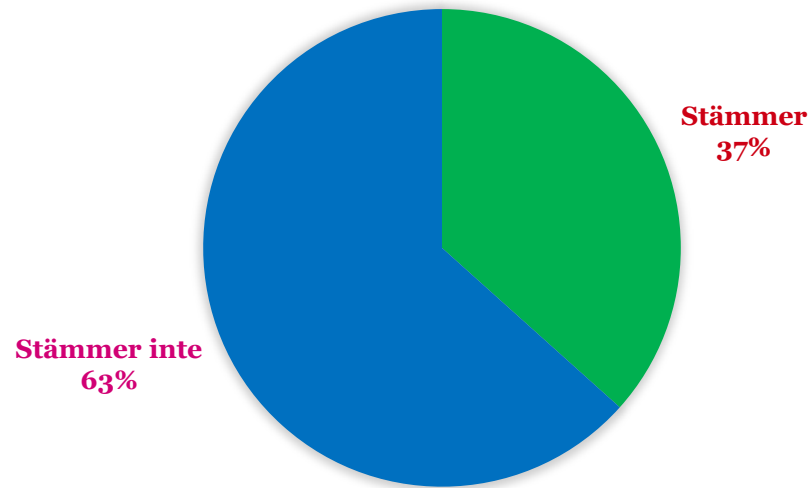
FIGUR 20. Andel elever som ångrat respektive inte ångrat att de berättat om sexuella övergrepp (n=785).

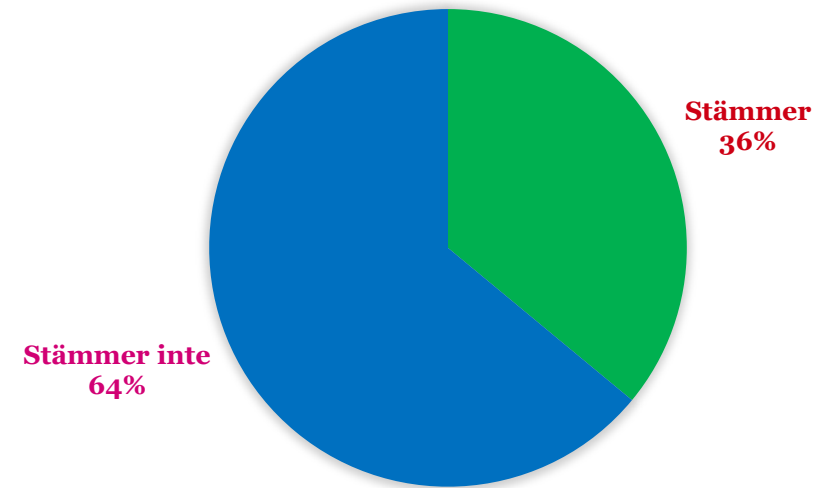
Många barn önskar att de berättat tidigare

Våld mot barn 2022

ÖNSKAT ATT JAG BERÄTTAT
TIDIGARE OM FYSISKT
VÅLD/UPPLEVA VÅLD

ÖNSKAT ATT JAG BERÄTTAT
TIDIGARE OM SEXUELLA
ÖVERGREPP

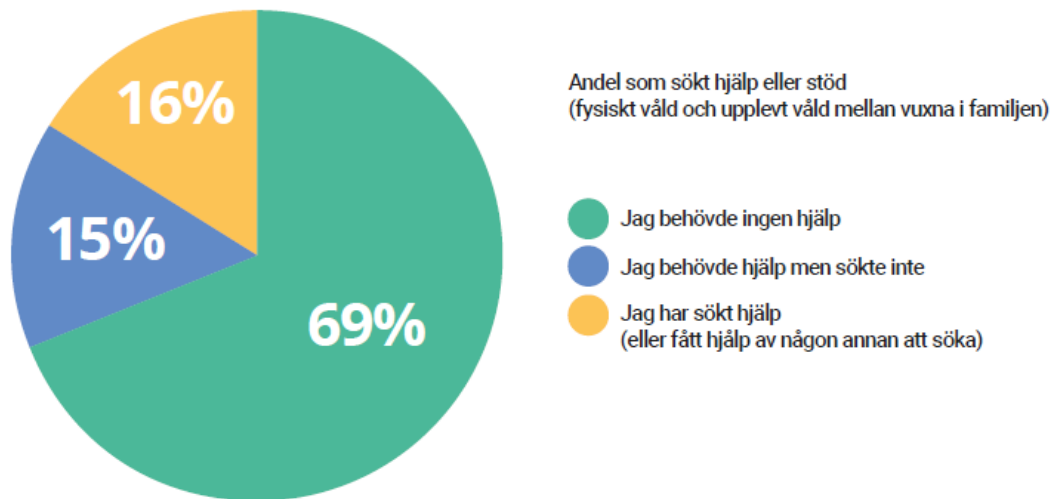

Professionellt stöd

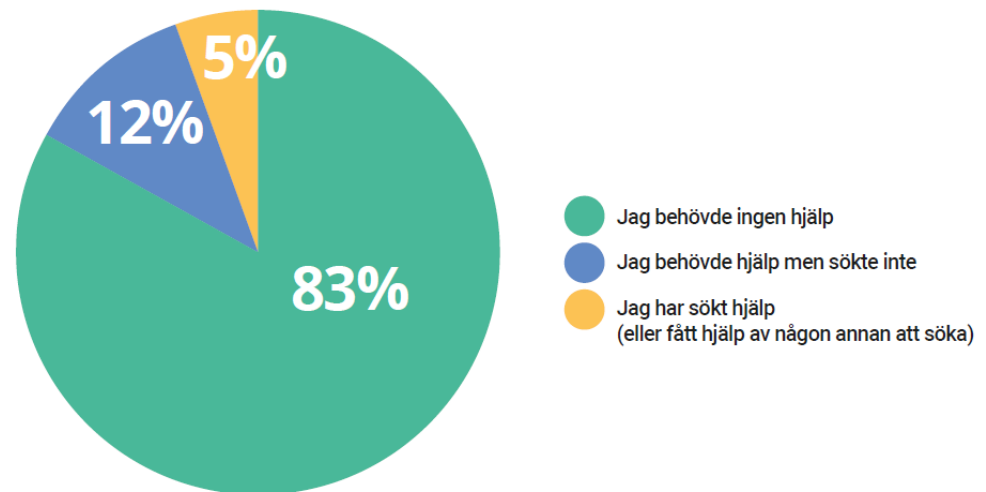
Våld mot barn 2022

Få har fått professionellt stöd- en betydande andel är missnöjda med det de fått

FIGUR 21. Andel av elever som sökt stöd och hjälp bland de elever som utsatts för fysiskt våld av vuxen och upplevt våld mellan föräldrar (n=606).

Andel som sökt hjälp eller stöd (sexuella övergrepp)

FIGUR 23. Andel elever som sökt stöd och hjälp bland de elever som utsatts för sexuella övergrepp (n=1515).

Risk att barnets våldsutsatthet försvinner ur blickfånget

- Starkt föräldrafokus under utredningen – problem omformuleras för att möta deras önskemål
- Få insatser som har fokus på barnets våldsutsatthet
- Fokus på barnets beteende och symtom mer än på deras våldsutsatthet

Satsningar för att förbättra det första bemötandet efter ett avslöjande

- Barnahus – ett nav för professionellt samarbete när barn utsatts för brott
- Efter barnförhöret – stöd redan samma dag som barnet hörs

Att uppmärksamma barn som utsatts för våld - och
erbjuda tidiga insatser...

... kommer vara titel på ett kapitel i boken *Prevention med barn och unga – teori och praktik för socialt och pedagogiskt arbete* som släpps senare i år på Studentlitteratur.

Tack för att ni lyssnat!

Stiftelsen Allmänna Barnhuset